

Predmet: Lovas (Ljuban Devetak i dr.)

Broj predmeta: K. Po2 br. 22/10

Glavni pretres 26.04.2012.

Izveštaj: adv. Marina Kljaić, punomoćnik oštećenih

Nastavak završne reči branioca optuženog Milana Radojčića

U nastavku završne reči, branilac optuženog Milana Radojčića naveo je da njegov branjenik nije naređivao primenu ponižavajućih i diskriminatorskih mera prema meštanima hrvatske nacionalnosti u vidu obaveze da svoje kuće obeležavaju belim tkaninama a oko ruke nose bele trake. Obeležavanje kuća i civila belim tkaninama bila je bezbednosna mera, preduzeta da bi mnogobrojni pripadnici vojske znali da su to meštani, i da je u njihovim kućama već izvršen pregled. Bele trake sa ruku nisu skidane ni prilikom sahranjivanja stradalih meštana, što bi svakako bilo učinjeno u cilju uklanjanja dokaza, da su ih nosili iz diskriminatorskih razloga. Optuženi Radojčić nije sprovodio i realizovao izvršenje prinudnog rada. U konkretnom slučaju, nije se radilo o prinudnom radu, već radnoj obavezi koju je uvela JNA, i u kojoj su učestvovali svi radno sposobni meštani Lovasa, bez obzira na nacionalnu pripadnost. Svedok Josip Kuveždić svojim iskazom to potvrđuje, navodeći da su radili i meštani srpske nacionalnosti. Većina meštana je i pre oslobađanja Lovasa radila u Zadruzi, pa se njihovo kasnije radno angažovanje na istim poslovima ne može smatrati prinudnim radom. Taj rad je bio plaćen, što svojim iskazima potvrđuje veliki broj svedoka, navodeći da su za rad dobijali bonove. Pri radnom angažovanju nikome nisu davani besmisleni radni zadaci, već se radilo na prikupljanju letine, što je bilo u interesu svih meštana. Takođe, optuženi nije naređivao nečovečno postupanje jer nije bio ni u pravnoj ni u faktičkoj mogućnosti da to učini. Iskaz svedoka Vere Vidić u kojem ga tereti da je naredio jednom vojniku da pretuče njenog muža Ivana Vidića, ne može se prihvatiti jer je ona unapred pripremljeni svedok. Đuro Antolović je takođe pripremljeni svedok, koji neosnovano tereti njegovog branjenika, posebno iz razloga što ne raspolaže validnom medicinskom dokumentacijom kojom bi dokazao svoje navodne povrede. Ovaj svedok se ne može tretirati kao civil iz razloga što mu je brat bio član kriznog štaba koji je oformio HDZ, a i sam je posedovao oružje. Njegov branjenik nije učestvovao u sačinjavanju spiska za likvidaciju, jer takvog spiska nije ni bilo. O spisku za likvidaciju svedočio je Ljuba Jelić, instruirani svedok tužilaštva, koji je inače imao ključnu ulogu u terećenju njegovog branjenika, što je činio radi izbegavanja vlastite krivične odgovornosti. Predložio je da sud donese oslobađajuću presudu.

Završna reč branioca optuženog Željka Krnjajića

Branilac optuženog Željka Krnjajića u završnoj reči navodi da njegov branjenik nije izvršio krivično delo ratni zločin protiv civilnog stanovništva. U spisima predmeta nema ni jednog dokaza da je on komandovao oružanom grupom - njegovo svojstvo komandira SM prestalo je kada je počeo napad na Lovas, kojim je komandovala JNA. Takođe, tokom postupka nije dokazano da je imao kontrolu nad oružanom grupom. Od pretpostavljenog se može tražiti samo ono što je realno da može kontrolisati, što je prihvaćeno u praksi Haškog tribunala, i ovakvo stanovište poslužilo je kao osnov za donošenje nekoliko oslobađajućih presuda. Tužilac je, navodeći razloge zbog kojih smatra dokazanom krivicu njegovog branjenika, selektivno cenio iskaze svedoka, ne uzimajući u obzir delove izjava koji su mu išli u prilog. Lovas je bio branjeno

selo u kojem se pre napada nalazilo 50 pripadnika Zbora narodne garde. Na ovakav zaključak upućuju izjave svedoka Emanuela Filića i Adama Rendulića koji navode da su u selu imali krizni štab, formirane vodove, radio-stanicu i naoružanje, dok svedok Anton Luketić navodi da je prilikom napada bilo otpora, a svedok Ivica Mujić da su „pucali naši dečki prilikom povlačenja“. Optuženi Krnjajić je prilikom napada vodio grupu milicionera SM Tovarnik samo ulicom Ive Lole Ribara, kojom prilikom nikome nije naređivao nekontrolisano otvaranje vatre, bacanje bombi u dvorišta kuća, ili odvođenje civila. Neki svedoci su čak izjavljivali da ih je upravo optuženi upozoravao da ostanu u svojim podrumima kako ne bi stradali. Smatra da tokom postupka nije dokazano da je optuženi mogao predvideti smrt civila, a pogotovu da je na takvu posledicu pristao. Stradanje civila prilikom napada na Lovas dešavalo se u drugim ulicama, kojima su se kretali pripadnici TO Tovarnik i dobrovoljci. Svedoci koji su svedočili o okolnostima stradanja civila prilikom napada na Lovas nisu navodili da su tom prilikom videli optuženog Krnjajića, pa stoga smatra da je optužnica u odnosu na njegovog branjenika napisana samo na osnovu slobodnog uverenja tužilaštva. Predložio je sudu da u odnosu na njegovog branjenika donese oslobađajuću presudu.

Završna reč branioca optuženog Miodraga Dimitrijevića

Branilac optuženog Miodraga Dimitrijevića smatra da tokom postupka nije dokazano da je njegov branjenik izvršio krivično delo za koje se tereti. Optuženi je došao u Lovas 14.10.1991. godine, u kojem je već bio uspostavljen čvrst lanac komandovanja, koji je uspostavila 2. pgmbr kojoj je bio prepočinjen odred TO Valjevo. U spisima predmeta nema ni jednog dokaza koji bi upućivao na zaključak da je optuženi bio uključen u taj lanac, jer nema dokaza da je i on bio prepočinjen 2. pgmbr. Njega je u Lovas uputio Zonski štab TO Valjevo, samostalno, u svojstvu koordinatora, i njegova funkcija je bila samo savetodavna, a ne i komandna, jer nije imao svoju jedinicu. Tvrdnju optuženog Darka Perića, da mu je optuženi Dimitrijević izdao usmeno naređenje putem radio-veze da dođe iz Čakovaca u Lovas, treba uzeti veoma obazrivo, jer optuženi Perić ima pravo da se brani iznoseći neistine. Ujedno, niko od svedoka nije potvrdio da je Dimitrijević imao sredstvo veze, bez kojeg ni objektivno nije mogao biti uključen u lanac komandovanja. Veštačenje koje je obavio veštak vojne struke veoma je sporno, jer je obavljeno bez potrebne dokumentacije i bez analize izjava optuženih i svedoka. Tužilac i veštak ne prave razliku između najstarijeg po činu i najstarijeg u lancu komande, pa iz tog razloga tužilac tereti njegovog branjenika. Niko od svedoka nije potvrdio da je optuženi imao komandna ovlašćenja, dok je svedok Ratko Đokić bio izričit kada je tvrdio da optuženi nije komandovao, nego komandant 2. pgmbr, Dušan Lončar. Optuženi Darko Perić, kao komandant protivdiverzantskog odreda TO Valjevo, nakon prepočinjavanja ovog odreda 2. pgmbr, bio je direktno podređen Dušanu Lončaru, pa mu optuženi Dimitrijević nije ni mogao izdati bilo kakvo naređenje. Navodi iz beležnice, koju je za vreme boravka u Lovasu vodio optuženi, takođe upućuju na zaključak da nije imao nikakvih komandnih ovlašćenja, jer je govoreći o komandi, govorio u trećem licu, a ne o sebi. Zbog svega navedenog predlaže sudu da donese oslobađajuću presudu u odnosu na njegovog branjenika.

Završna reč branioca optuženog Radisava Josipovića

Branilac optuženog Radisava Josipovića istakao je da je izvedenim dokazima tokom postupka u celosti potvrđena njegova odbrana. Saoptuženi Darko Perić i Radovan Vlajković nisu ga teretili,

1

nit je bilo ko od svedoka svojim iskazom potvrdio navode iz optužnice. Optuženi nije dobio nikakvu naredbu u vezi sa civilima od svog pretpostavljenog, optuženog Vlajkovića, a veštak vojne struke je u svom nalazu naveo da komandir voda, što je u konkretnom slučaju bio optuženi Josipović, nema nikakvih komandnih ovlašćenja u prisustvu komandira čete, jer se tada njegov položaj ne razlikuje od položaja bilo kog vojnika. U akciji odvođenja civila u pretres terena nije samostalno učestvovao prvi vod, već četa, čiji je komandir bio optuženi Radovan Vlajković. Na položaj Josipovića kao običnog vojnika, svojim iskazima ukazuju mnogi svedoci, navodeći da on nije nikome komandovao, niti se svojim ponašanjem na bilo koji način izdvajao od ostalih. U isto vreme je veoma nelogično da je samo Josipović, kao komandir prvog voda protivdiverzantske čete optužen, kada su se u akciji pretresa terena, odnosno u istoj koloni koja je vodila civile, nalazili i komandiri druga dva voda. Optuženi Josipović nije imao saznanja o postojanju minskog polja, pa samim tim nije mogao biti svestan mogućnosti stradanja civila. Izostanak svesti o posledicama isključuje i odgovornost njegovog branjenika za posledice koje su nastupile, pa stoga predlaže sudu da u odnosu na njega donese oslobađajuću presudu.

Završna reč branioca optuženog Radovana Vlajkovića

U završnoj reči, branilac optuženog Radovana Vlajkovića naveo je da tokom postupka nije dokazano da je njegov branjenik pristupio izvršenju naređenja koje je dobio od optuženog Darka Perića. Naređenje je odbio, i nije komandovao svojim vodom, što potvrđuju svojim iskazima brojni svedoci-pripadnici voda, navodeći da od optuženog nisu dobili ni jedno naređenje. Optuženi Vlajković došao je u Lovas 17.10.1991. godine u atmosferi velike neizvesnosti i straha. Nije znao da u Lovasu postoje zatvori u kojima su civili, niti da su u selu prisutni pripadnici dobrovoljačkog odreda „Dušan Silni“. Nakon odbijanja naređenja, nije preduzeo ni jednu radnju na osnovu koje bi se moglo zaključiti da je u bilo kom trenutku pristupio realizaciji dobijenog naređenja. Nije postrojio četv, ni formirao kolonu koja je povelu civile prema minskom polju - nije izdao ni jedno naređenje. Stoga se njegovo puko prisustvo, kao običnog vojnika, ne može dovesti u vezu sa krivičnim delom. Navode iz optužnice, da se kretao, po vlastitoj proceni, na bezbednoj udaljenosti iza civila koji su ušli u minsko polje, u najmanju ruku smatra ciničnim, jer je optuženi tom prilikom ranjen. Da je imao saznanja o postojanju minskog polja, sigurno ne bi sebe doveo u takvu situaciju. Optuženi nije imao mogućnost ni da spreči, ni da promeni tok događaja. Netačni su navodi tužioca da je mogao slomiti eventualni otpor dobrovoljaca, koji bi se usprotivili prekidu akcije, jer je broj prisutnih dobrovoljaca bio znatno veći nego što tužilac navodi. U isto vreme, optuženi ni faktički nije bio u mogućnosti da nekome prepusti komandu, jer je to prethodno učinio njegov pretpostavljeni, optuženi Darko Perić, prenoseći svoja komandna ovlašćenja na nekog dobrovoljca. Kako nema dokaza koji ukazuju na postojanje krivične odgovornosti njegovog branjenika, predlaže da sud u odnosu na njega donese oslobađajuću presudu.

Završna reč branioca optuženog Jovana Dimitrijevića

U uvodnom delu završne reči, branilac optuženog Jovana Dimitrijevića istakla je da u radnjama njenog branjenika nema ni jednog elementa krivičnog dela za koje se tereti. Navodi da je optuženi 18.10.1991. godine, na poziv poznanika, optuženog Bačića, krenuo u pratnji kolone, za koju nije znao kuda se, i po kakvom zadatku uputila. Tokom kretanja kolone razgovarao je sa optuženim Bačićem, i nakon što je čuo nečiji povik „mina“, ne zna šta se dalje događalo, jer je

tom prilikom ranjen, i bio je bez svesti. Veći broj svedoka, pripadnika TO Valjevo ali i oštećenih, pominje grupu vojnika u posebnim maskirnim uniformama, koje opisuju kao „prskane“, a koje viđaju u dvorištu Zemljoradničke zadruge gde su zatvoreni civili, kao i tokom kretanja kolone ka minskom polju. Prilikom aktiviranja mina na minskom polju stradalo je još nekoliko ljudi, koji se ne pominju, a da se utvrdilo ko su - neki od sada optuženih, to sigurno ne bi bili. Postavlja pitanje ko je čovek po imenu Jovan Tijanović zvani „Joca“, zatim kakva je uloga svedoka Igora Borića i Dragana Marinkovića, i smatra da su i oni u znatnoj meri učestvovali u događajima vezanim za odvođenje civila na minsko polje, pa je potpuno nejasno zašto i oni nisu bili predmet interesovanja tužioca, posebno kada se ima u vidu izjava Igora Borića da je u Lovasu zadužio nove „prskane“ uniforme. U ponašanju njenog branjenika nema subjektivnog elementa bića krivičnog dela, kao obaveznog za postojanje njegove odgovornosti, pa iz tog razloga predlaže donošenje oslobađajuće presude.

Završna reč branioca optuženog Zorana Kosijera

U završnoj reči, branilac optuženog Zorana Kosijera istakla je da nema dokaza da je njen branjenik počinio krivično delo za koje se tereti, jer niko od oštećenih-civila koji su vođeni na minsko polje, nije svojim iskazima potvrdio navode optužnice. Njen branjenik nije preduzeo ni jednu radnju nečovečnog postupanja, već je, naprotiv, nakon stradanja civila na minskom polju, išao po pomoć i čuvao ranjene. Tužilac pogrešno navodi u optužnici da je civil Ivan Kraljević pao na minu i tako je aktivirao. On se namerno bacio na minu i tako izazvao posledice koje su nastupile, a takvo ponašanje njen branjenik nije mogao predvideti, pa samim tim, ni imati svest o mogućim posledicama. Stoga predlaže sudu da njenog branjenika oslobodi od optužbe.